

T.C
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN MÜZİK
ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ DOYUMLARININ VE
MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Sevil SARIÇİFTÇİ

DENİZLİ - 2019

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN
MESLEKİ DOYUMLARININ VE MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Sevil SARIÇİFTÇİ

Danışman

Doç. Dr. Ufuk YAĞCI

DENİZLİ - 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Efe AKBULUT
Üye : Doç. Dr. Ufuk YAĞCI
Üye : Dr. Öğr. Üyesi İsmail SINIR

İmza

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ~~10/01/2018~~ ^{10/01/2019} tarih ve ~~2968~~ ²⁹⁶⁹ Sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Akademik Unvan, Adı SOYADI

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite de veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Sevil SARIÇİFTÇİ

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisan tez çalışmam sürecinde hep desteğini gördüğüm danışmanım Doç. Dr. Ufuk YAĞCI'ya, verilerin özömlenmesi aşamasında yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Metin YAŐAR'a, Mesleki Tükenmişlik Envanterine ve Mesleki Doyum Ölçeğine yanıt veren çok değerli Müzik Öğretmenlerine, Yüksek Lisans sürecinde hep yanımda olan sevgili eşim Dr. Öğr. Üyesi Aykut Ö. SARIÇİFTÇİ'ye ve oğullarım Ege ve Efe'ye çok teşekkür ediyorum.

ÖZET

ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ DOYUMLARININ VE MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

SARIÇİFTÇİ, Sevil

Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi ABD,

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ufuk YAĞCI

Mayıs 2019, 46 sayfa

Bu araştırmanın amacı, özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyumlarının ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaçla, Ege Bölgesinde bulunan illerin il merkezlerinde yer alan özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum ve mesleki tükenmişlik düzeyleri, 16'sı kadın, 11'i erkek olmak üzere toplam 27 müzik öğretmenine Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen "Maslach Tükenmişlik Envanteri (MBI)" ve Kuzgun, Sevim ve Hamamcı (1999) tarafından geliştirilen "Mesleki Doyum Ölçeği" uygulanarak saptanmıştır. Bulgulardan, özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin yüksek olduğu, cinsiyet değişkenine göre de anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmıştır. Görev yaptıkları okul değişkenine göre tükenmişlik düzeylerine bakıldığında, işitme engelliler okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin diğer okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerine oranla 4.10 değerle daha yüksek olduğu, en düşüklerinin ise otistikler okulunda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin olduğu görülmüş, genel ortalamaya bakıldığında, özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre tükenmişlik düzeylerinin 3,93 gibi yüksek bir değerde olduğu anlaşılmıştır. Kıdem değişkenine bakıldığında tükenmişlik düzeylerinin yüksek olduğu ve aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Cinsiyet değişkenine göre her iki gurubun da ortalama doyum düzeyleri 3.70 olarak belirlenmiş. Mesleki doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görölmekle birlikte, mesleki doyum düzeylerinin yüksek olduğu anlaşılmıştır. Farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki doyum düzeyleri arasında (P=372 olduğundan) anlamlı bir farkın olmadığı görölmüştür.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, farklı okul türlerinde görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile mesleki doyum düzeyleri arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki söz konusudur. Müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin yüksek olmasına rağmen mesleki doyum düzeyleri yüksek çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Tükenmişlik, Mesleki Doyum

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE PROFESSIONAL SATISFACTION AND OCCUPATIONAL BURNOUT LEVELS OF MUSIC TEACHERS WORKING IN SPECIAL EDUCATION SCHOOLS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

SARIÇİFTÇİ, Sevil

Master Thesis, FineArtsEducationDepartment,

TheDepartment Of Music Education

ThesisAdsivor: Asses. Prof. Dr. Ufuk Yağcı

May 2019, 46 pages

The aim of this study is to examine the music teachers working in special education schools: their professional satisfaction and professional burnout levels in terms of various variables. For this purpose, the level of professional satisfaction, professional burnout of music teachers working in special education schools in the provincial centers of the provinces in the Aegean Region and 27 music teachers (16 female and 11 male) were developed by Maslach and Jackson (1981) and LachMaslach Burnout Inventory (MBI) and Occupational Satisfaction Scale developed by Kuzgun, Sevim and Hamamcı (1999). In the findings of the study, it was found that the burnout levels of music teachers working in special education schools were high and there was no significant difference according to gender variable. When the burnout levels of the teachers were examined according to the school variable, it was seen that the burnout levels of the music teachers working in the schools with hearing impairments were 4.10 higher than the music teachers working in the other schools, and the lowest values were the music teachers working in the autistic school. When the average is examined, it is understood that the burnout levels of music teachers working in special education schools are 3.93 high according to the type of school they work. When the seniority variable of teachers was examined, it was seen that burnout levels were high and there was no significant difference between them.

In the gender variable, the average satisfaction levels of both groups were 3.70. It was observed that there was no statistically significant difference between occupational

satisfaction levels and it was found that occupational satisfaction levels were high. It was seen that there was no significant difference between the levels of professional satisfaction ($P = .372$) in terms of seniority of music teachers working in different types of schools.

When the results of the study are examined, there is a negative but not statistically insignificant relationship between burnout levels for occupational satisfaction levels of music teachers working in different school genres. Although the burnout levels of music teachers are high, their levels of professional satisfaction are high.

Keywords: Special Education, Burnout, Professional Satisfaction

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1.Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.4. Araştırmanın Sayıtları	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Özel Eğitim.....	5
2.1.2. Engel-Özür	6
2.1.3. Özel eğitimde müzik eğitimi	6
2.1.4. Tükenmişlik Nedir?	9
2.1.4.1. Tükenmişliğin belirtileri.	10
2.1.4.2. Öğretmenlerde tükenmişlik.	10
2.1.4.3. Tükenmişlik modelleri.....	11
2.1.4.4.Tükenmişlik ile başa çıkma yolları.....	12

2.1.5. Doyum	13
2.1.5.1. İş doyumunu.	14
2.1.5.2. Yaşam doyumunu.	14
2.2. İlgili Araştırmalar	15
2.2.1. Yurtiçinde Yapılmış İlgili Araştırmalar	15
2.2.2. Yurt Dışında Yapılmış İlgili Araştırmalar.....	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	21
YÖNTEM	21
3.1. Araştırma Deseni.....	21
3.2. Çalışma Gurubu	21
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	22
3.4. Verilerin Analizi.....	22
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	24
BULGULAR ve YORUM	24
4.1. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinde Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	24
4.2. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinde Görev Yaptıkları Okul Türü Değişkenine İlişkin Bulgular	25
4.3. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeylerinde Cinsiyet Değişkenine ilişkin Bulgular	26
4.4. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeylerinde Okul Türü Değişkenine ilişkin Bulgular	28
4.5. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinde Kıdemleri Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular.....	30

4.6. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeylerinde Kıdemleri Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular.....	30
4.7. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik ile Mesleki Doyum Düzeyleri arasındaki ilişkiye ilişkin Bulgular.....	31
BEŞİNCİ BÖLÜM	33
TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	33
5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	33
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	33
5.3. Üçüncü Alt probleme İlişkin Sonuçlar.....	34
5.4. Dördüncü Alt probleme İlişkin Sonuçlar	34
5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	35
5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	35
5.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	36
KAYNAKÇA.....	38
EKLER.....	44
Ek 1. Anket Formu	44
Ek 2. Maslach Tükenmişlik Ölçeği.....	45
EK 3. Mesleki Doyum Ölçeği.....	46
ÖZGEÇMİŞ	47

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3. 1.	Müzik Öğretmenlerinin Okul Türlerine Göre Sayısal Dağılımları	20
Tablo 4. 1.	Özel eğitim okullarında okulların da görev yapmakta olan öğretmenlerin Tükenmişlik skorlarının normallik test sonuçları	23
Tablo 4. 2.	Özel eğitim okullarında okulların da görev yapmakta olan öğretmenlerin Cinsiyet değişkenine göre tükenmişlik düzeylerine ait t testi istatistikleri ..	24
Tablo 4. 3.	Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre tükenmişlik düzeylerine ait tek yönlü varyans analiz sonucu (ANOVA)	24
Tablo 4. 4.	Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre tükenmişlik düzeyleri ..	25
Tablo 4. 5.	Özel eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerin Mesleki Doyum Skorlarının Normallik Test Sonuçları	26
Tablo 4. 6.	Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan Müzik öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mesleki Doyum Düzeylerine Ait t testi istatistikleri	26
Tablo 4. 7.	Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin Cinsiyet değişkenine göre Mesleki Doyum düzeyleri	26
Tablo 4. 8.	Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik öğretmenlerin Okul Türü Değişkenine Göre Mesleki Doyum Düzeylerine ait tek yönlü varyans analiz sonucu (ANOVA)	27
Tablo 4. 9.	Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Okul Türü Değişkenlerine Göre Mesleki Doyum Düzeyleri	27
Tablo 4. 10.	Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik öğretmenlerin Okul Türü Değişkenine Göre Mesleki Doyum Düzeylerine ait Çoklu Karşılaştırma	28
Tablo 4. 11.	Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerin Kademlerine Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analiz Sonucu (ANOVA)	29

Tablo 4. 12. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerin Kademelerine Göre Mesleki Doyum Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analiz Sonucu (ANOVA)	30
Tablo 4. 13. Farklı Okul Türlerinde Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeyleri ile Tükenmişlik düzeylerine ait Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı	30

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, önem, sınırlılıkları ve sayıtlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Mesleki Tükenmişlik Sendromu; bireyin kendine öncesinde yüksek hedefler koyup daha sonra ulaşamayınca hayal kırıklığına uğrayarak yorulduğunu ve enerjisinin tükendiğini düşünmesi hissetmesi şeklinde ifade edilebilir. Tuğrul ve Çelik (2002) tükenmişliği özellikle, insanlarla yoğun iletişim gerektiren meslek gruplarında çalışanlarda görülen, mesleğin doğası gereği yaşanan stresle başa çıkamama sonucunda gözlenen fizyolojik ve duygusal alanlarda hissedilen tükenme hissiyle kendini ortaya koyan bir durum olarak tanımlamışlardır. Maslach ve arkadaşlarına göre tükenmişlik; uzun süren yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duyguları, insanda ortaya çıkan fiziksel bitkinlik, yaptığı işe, hayata ve diğer insanlara karşı gösterdiği olumsuz tutumları kapsayan zihinsel ve fiziksel boyutlu bir sendromdur (Maslach ve Jackson 1981). Girgin ve Baysal'a göre öğretmenlik mesleği en stresli meslekler arasında sayılmaktadır ve engelli çocukların eğitimi söz konusu olduğunda bu durum çocukların kişisel özelliklerinden dolayı daha da stresli hale gelmektedir (Girgin ve Baysal, 2005). Bu konuyla ilgili yapılan başka bir çalışmaya göre özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Beck ve Gargiula, 1983).

İnsanlar günlerinin büyük bir kısmını çalışarak geçirirler. Eğer çalışmaları istediği şekilde sonuçlanıyorsa kişiler bundan bir doyum elde ederler. Eğer çalışmalarının sonuçlarını alamıyorlar ve istedikleri gibi sonuca ulaşamıyorlarsa doyumsuzluk ortaya

çıkar. İnsanlar yaptıkları işten doyum ya da doyumsuzluk elde ediyorlarsa bunun birçok nedeni olabilir.

İş doyumunu ya da iş doyumsuzluğu günümüzde hemen hemen herkesin yaşayabileceği sorunlarından biridir. Kişilerin ulaştıkları verimin kaliteli olması işlerinden sağladıkları doyumla bağlantılıdır. İşinde doyum elde eden kişi, daha yaratıcı, daha mutlu, daha üretken olur, doyumsuzluk yaşayan kişi ise mutsuzluk, hayal kırıklığı ve stresli hisseder. İşinden doyum sağlayamayan birey, tükenmiş bir vaziyet alır. Bunun sonucunda da tükenmişlik meydana gelir.

Öğretmenlik; insana beceri, değer, davranış, bilgi, duygu, kazandıran bir meslektir. Öğretmenin mesleğinde başarılı olabilmesi için; ruhsal, fiziksel ve sosyal açıdan sağlıklı olması gerekmektedir. Ruhsal, fiziksel ve sosyal açıdan sağlıklı olmayan öğretmenlerde hem iş doyumunu hem de tükenmişlik ortaya çıkabilir (Özben ve Argun, 2003: 37).

Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ve mesleki doyum düzeyleri, okulların özel durumları göz önünde bulundurulduğunda, daha da önemli bir hale gelmektedir. Duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda düşme hislerinin oluşması, müzik öğretmenlerinin görevlerini iyi yapamamalarına ve motivasyonlarını canlı tutamamalarına neden olabilmektedir.

Bu araştırmada, Ege Bölgesinde bulunan illerin il merkezlerinde yer alan özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyumları ve mesleki tükenmişlik düzeyleri çeşitli değişkenler açısından araştırılmış, öğretmenlerin tükenmişlik ve mesleki doyum düzeyleri cinsiyet ve çalıştıkları okul türüne göre karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmaya konu olan problem cümlesi, şöyle belirlenmiştir;

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyumları ve mesleki tükenmişlik düzeyleri nasıldır?

1.1.2. Alt Problemler

1. Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde cinsiyetleri bakımından farklılıklar var mıdır?
2. Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde görev yaptıkları okul türü bakımından farklılıklar var mıdır?
3. Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinde cinsiyetleri bakımından farklılıklar var mıdır?
4. Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinde görev yaptıkları okul türü bakımından farklılıklar var mıdır?
5. Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde kıdemleri bakımından farklılıklar var mıdır?
6. Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinde kıdemleri bakımından farklılıklar var mıdır?
7. Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile mesleki doyum düzeyleri arasında bir farklılık var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyumları ve mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenerek çeşitli değişkenler açısından farklılıklar olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma, Ege Bölgesi'ndeki özel eğitim okullarındaki müzik eğitimcilerini kapsayan, özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyumları ve mesleki tükenmişlik düzeyleri konusunda yapılan ilk araştırma olması ve bu

alanda yapılan özgün bir araştırma olma niteliği taşıması ve gelecekte bu konuda yapılacak yeni araştırmalara kaynak olması açısından önemli görülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Ege Bölgesi'ndeki illerin il merkezlerindeki özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma özel eğitimin görme, işitme, zihinsel engelliler ve otistik çocukların eğitim gördüğü özel eğitim okulları ile sınırlıdır.
3. Araştırma yüksek lisans tez süresi ve olanaklarıyla sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Sayıltıları

Bu araştırmada şu sayıltılara yer verilmiştir:

1. Seçilen araştırma yöntemi, araştırmanın amacına, konusuna ve problem çözümüne uygundur.
2. Araştırma için belirlenen veri toplama araç ve teknikleri araştırma için gerekli geçerli-güvenilir bilgilere ulaşılmasını sağlayabilecek niteliktedir.
3. Veriler, araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde kuramsal çerçeve ve kuramsal çerçeve ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Uçan(1994)'ın bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirme süreci olarak tanımladığı eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklik meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1984). Eğitim formal ve informal eğitim olarak iki bölüme ayrılır. Ailede, arkadaş arasında, usta çırak ilişkisi sonucu kazanılan davranışlar informal eğitim, okullarda yürütülen planlı eğitim etkinlikleri formal eğitim olarak adlandırılmaktadır. Formal eğitimi, bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlamıştır. Formal eğitim örgün ve yaygın olmak üzere ikiye ayrılır. Örgün eğitim belli bir yaşa gelmiş bireylere, milli eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla, okul da düzenli olarak yapılan eğitimidir. Anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite yükseköğretim vb. örgün eğitim sistemini meydana getirir. Yaygın eğitim ise, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, ya da okulların herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi duydukları alanlarda yapılan eğitimidir. Örnek olarak resmi ve özel kurum ya da işyerlerinde yapılan hizmet içi eğitim faaliyetleri, halk eğitim merkezlerinde açılan kurslar, vb. bu eğitim türüne örnek olarak verilebilir.

2.1.1.Özel Eğitim

18.01.2000 tarihinde, 23937 no'lu Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre özel eğitim, "özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel,

geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitim gerektiren bireylerin bireysel yeterliliklerine dayalı, gelişim özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitim; genelden farklı ve özel olarak ilgilenilmesi gereken çocuklara ve üstün yeteneklere sahip çocuklara bu yeteneklerini geliştirecek ortamı sağlayan, eksiklikleri engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi kendine güvenmeyi ve toplumla kaynaşmayı sağlayacak bireyler olmasını destekleyecek eğitimidir. Bu tanıma göre eğitim, her bireyin ihtiyacını karşılamaya yönelik biçimlerde düzenlenmelidir.

2.1.2. Engel-Özür

Kişilerin bir toplumda, yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken rolleri yetersizlik yüzünden yerine getirememesi durumuna engel ya da özür denir. Sarı'ya (2000) göre birey belli bir zamanda, belli bir durumda yapması istenenleri yetersizlik yüzünden yapamazsa yetersizlik özür ve engele dönüşür.

Her çocuk farklı ve kendine has bir karaktere sahiptir, güçlü yönleri, zayıf yönleri, vardır.. Bu farklılık öğrenme ve bedensel özellikleri bakımından da kendini göstermektedir. Ancak çocuklar arasındaki farklılıklar çoğu kez fazla büyük değildir” (Ataman, 2009, s.15). “Fakat farklılıkların fazla olduğu çocuklar için genel eğitim hizmetleri yetersiz kalmaktadır. Bu çocuklar için özel eğitim hizmetleri gerekli olmaktadır” Eğitim, bu farklılıklara göre düzenlenmelidir.

2.1.3. Özel eğitimde müzik eğitimi

Uçan'ın (1994) tanımına göre ; “bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını, kendi yaşantısı yoluyla, amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme sürecine müzik eğitimi denir”.

Müzik eğitimi bireyin bilişsel, duyuşsal, devinişsel için sosyal ve dil gelişiminde çok önemli bir yer teşkil eder. Müzik eğitimi bireyin gelişim aşamalarının tamamında

olduğu gibi, engelli bireylerin gelişiminde de aynı önemi ve yeri içermektedir. Müzik çocukları hem zihinsel, hem duygusal hem de fiziksel olarak uyaran bir alandır.

Müzik dersinde, öğrenciler kendilerini hem bireysel ve hem de gruplar olarak çok daha fazla ifade edebilmektedir. O yüzden özel eğitim gören çocuklar da başka çocuklar gibi ilgi ve yetenekleri belirlenerek belli bir plan yapılmalıdır. Engelli çocuklarla yapılacak müzik eğitimi onların gelişimlerine çok büyük fayda getirecek, yaşantılarını olumlu etkileyecek, kendilerine olan güvenlerini arttıracaktır. Müziksel çalışmalar aynı zamanda öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişmesine çok büyük fayda sağlamaktadır.

Meadows'a (1997) göre engellilerde müzik eğitiminin amaçları şu şekildedir. Bireyin temel ihtiyaçlarını cevap vermesi, birbirleriyle iletişim kurma, iyi davranış geliştirme, benlik algısının gelişmesi, göz teması kurma gibi belirli becerileri kazandırma, müziğin etkisini ve güzelliğinin farkına varmadır Müzik eğitimi, bireyin algı ve iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağladığı açıktır. İşte bu nedenlerle müzik eğitimi, diğer bireylerin eğitiminde ne kadar varsa özel gereksinimli bireylerin de hayatlarında ve eğitim süreçlerinde de o kadar olması gerekmektedir.

Tufan ve Güdek'e (2008) göre müzik öğretmenliği öğretmenlik mesleğine yönelik açıklanan özelliklerden ayrılamaz. Müzik öğretmenliği hem bireyin hem de içinde yaşadığı toplumun mutluluğuna ve gelişimine çok büyük fayda sağlamaktadır. Bununla birlikte toplumun daha iyi bir müzik eğitimi almasında, müzik öğretmenin katkısı çok olacaktır. Etkili bir öğretmende bulunması gereken özellikler gibi müzik öğretmenin sahip olması gereken nitelikler de, müziğe ve müzik eğitime ilişkin gerekli olan bireysel özellikler ve yeterliklerdir (Akbulut, 2006). Engelli öğrencilerde müzik eğitiminin faydaları gelişimleri açısından çok yararlıdır.

Eğitim uygulama okulu eğitim programında belirtilen tanıma göre, Müzik dersi, diğer derslerden ayrılmaz bir bütündür. Öğretilen bütün kavram ve konuların öğretiminde müzik dersinde yer alan becerilerden yararlanılabilir Müzik yoluyla bireye diğer derslerdeki bilgiler ezbercilikten kurtularak aktarılabilir. Bireyin, müziksel öğretilerini sergileyebilmesi, yapabilirliklerini ortaya koyabilmesi ve bu sayede özgüvenin

gelişmesinin sağlanabilmesi için, kendini ifade etmek için kullanılan yöntemlerden biri olan müziğin kullanılmasının etkili olduğu bilinmektedir. Buna ilave olarak engelli çocuklarla iletişim kurmada müzik, en etkili iletişim aracıdır.

Ülkemizde özel eğitim kurumlarında çalışan müzik eğitimcilerinin, mezun oldukları eğitim kurumlarında üniversitelerin programlarına bakıldığında özel eğitim dersinin müzik bölümlerinin bir kısmında olup bir kısmında olmaması dikkat çekmektedir. Özel eğitim dersinin içeriğine bakılacak olursa ders içeriğinin müzik dersi ile ilgili olarak alanla ilişkilendirilmiyor olması mezun olan müzik öğretmeni adaylarının, özel eğitim okullarına da atandıkları düşünülürse bu okullarda çalışmaya başladıklarında sorunlar yaşamalarına sebep olabilmektedir. Ayrıca bu eğitimi hizmet içi eğitim programları sayesinde edinmiş olmalarının, uygulamada sorunlar yaratacağı düşünülebilir. Özel eğitim kurumlarındaki öğrencilerin özellikleri göz önüne alındığında burada görev yapan öğretmenlerin mesleki formasyonları çok büyük önem arz etmektedir. Örneğin görme engelliler okullarında kullanılan Braille müzik sembollerini, işitme engellilerde kullanılan işaret dilini ve bunlarla bağlantılı olan eğitim yöntemlerini kullanamayan bir müzik öğretmeni bu okullarda yeterli başarıyı gösteremeyecek ve eğitim amacına ulaşamayacak ve bunun sonucunda da tatminsizlik duygusu yaşayabilecektir. Özel eğitime muhtaç çocukların eğitiminde müzik farklı bir öneme sahiptir. Müzik bireye başarı ve mutluluk getirmesi ve kendine güveni geliştirmesi bakımından önemli bir etkinliktir. müzik bu yönü ile engelli çocukların eğitiminde çok önemli bir yet teşkil etmektedir. Müzik yolu ile çocukların daha iyi motive olacak, farklı alanlara da ilgi duyacak, ilgilenmek isteyecektir. Artık yaşadığımız çağda müzik eğitiminin hiç kimse için ayırım yapılmaksızın herkese verilmesi gerekliliğinin düşünülmesi önem kazanmış, gerekliliğine olan inanç artmıştır.

Engelli çocuklar diğer çocuklar gibi müzik etkinliklerinden fayda görürler. Engelli çocukların eğitiminde; onların normal bir tepki vermemeleri, anlamada ve kavramada geç kalmaları gibi nedenlerden dolayı çalışmalarda zorluk çekilebilir. Bu durumda karşılaşılan sorunların bazıları şunlar olabilir:

- Engelli çocuklar göz kontağı kuramayabilirler ya da zorlanabilirler.

- Yönergeleri izlemede sorun yaşayabilirler.
- Koordinasyonla ilgili sorunları olabilir.
- Sorumluluk almada istekli olmayabilirler.
- Kendilerine güven problemi olabilir.
- Dikkat eksikliği olabilir.
- Arkadaşların rahatsız edebilirler.
- Dil gelişimi tamamlanmamış olması sebebiyle şarkılara katılamayabilirler.

Bu alanda en büyük sorunu özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenler yaşamaktadır. İster genel eğitim isterse özel eğitim olsun öğretmen, gelişimin ve başarının en önemli unsurudur. Öğretmenin mesleki donanım, birikim ve iletişim becerisi, bu konudaki başarıyı ve gelişmeyi etkileyecektir.

2.1.4. Tükenmişlik Nedir?

Tükenmişlik kavramı motivasyonunu kaybetmiş olma, gayret etmeme durumu, bitmişlik, güçsüzlük olarak tanımlanabilir. Özipek (2006) tükenmişliği, olan fazla beklentinin oluşmaması sonucu meydana gelen fiziksel ve duygusal yıpranma, hevesizlik, düş kırıklığı, umudunu yitirme, işe ve çalıştığı yere hatta yaşama da olumsuz tutum ve davranışlar toplamıdır demiştir. Freudenberg (1974, s.159) 'mesleki bir tehlike' olarak nitelendirdiği tükenmişliği; başarılı olamama, yıpranma, fazla yüklenme sonucu yaşanan enerji ve güç kaybı ya da karşılanamayan beklentiler sonucu bireyin iç kaynaklarında tükenme durumu olarak tanımlamıştır. Maslach'a (1981) göre tükenmişlik; işyerindeki stres artırıcı unsurlara karşı bir tepki olarak uzun sürede ortaya çıkan psikolojik bir sendromdur. Tükenmişlik bireyi güçten düşürüp, motivasyonunu olumsuz etkiler, hayata uyumda güçlük çekmesine neden olur

2.1.4.1. Tükenmişliğin belirtileri. Tükenmişliğin çok fazla belirtisi vardır. Duygusal, davranışsal ve bedensel belirtiler, bireyde tükenme durumunda ortaya çıkabilecek durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Duygusal belirtiler; kendini önemsiz hissetme, kendine olan güven duygusunun azalması veya kaybolması, her şeyden şüphe duyma, tedirginlik, konsantrasyonda zorluk, kafanın net olmaması, huzur eksikliği, kendini

ötekileştirilmiş görme, birden öfkelenme, tatmin olmama, çaresizlik hissi, dağınıklık. Davranışsal belirtiler; her şeyden alınma, sinir, tahammülsüzlük, işe odaklanamama, devamlı mazeret üretme hali, reddetme, ilişkilerde sürdürmemeye, birden aşırı tepki verme, eleştiriye gelememe, kurallara uymama v.b.. Bedensel belirtiler; organların çalışmasıyla ilgili sorunlar , uyku bozuklukları, devamlı yorgunluk hali, enerjide düşüklük, nefes almada sorunlar..

2.1.4.2. Öğretmenlerde tükenmişlik. İnsanlarla ilişkinin en çok yaşandığı alanlardan biri eğitimidir, insanlarla birebir ilgilenilmesi bu alanda çalışan insanlarda tükenmişliği daha fazla ortaya çıkarmaktadır. Ortaya çıkan bu durum yalnız öğretmenleri değil, öğrencileri, okulu, öğrencilerini, öğretmenin çevresini de etkilemektedir. Tükenmişlik durumunda yapılan eğitim-öğretim hizmetlerinin kalitesinde olumsuz bir etkilenme olur.

Genel olarak bakıldığında farklı meslek guruplarında çalışan kişilerin yaşadığı ortalama strese göre, öğretmenlerin daha fazla stres yaşadıkları kabul edilmektedir. Çünkü insanlarla birebir temas olan bir iş olarak yapılan eğitim-öğretim faaliyetinde karşılaşılabilecek olan sorunlar, çok başka ve farklıdır. Kalabalık sınıflar, okulun fiziki durumunun yeterli olmayışı, öğretmenlerin öğrencilerle, okulla, aileyle yaşadıkları sorunlar, öğrencilerin disiplin ile ilgili problemleri, okullardaki karar verme süreçlerinde yer alamaması, bürokrasinin çok olması,, ücretin azlığı, yükselmede ki güçlükler, dışarıdan gelen baskılar öğretmenlerin çok sık karşılaştığı sorunlardır. Özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin de yukarıda sayılan nedenlere ek olarak bu okullardaki öğrencilerin özel durumları dolayısıyla tükenmişlik düzeylerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

2.1.4.3. Tükenmişlik modelleri. Baysal'ın (1995) yapmış olduğu araştırmaya göre tükenmişlik konusundaki modeller şunlardır:

- Freudenberger' in tükenmişlik modeli,
- Golembiewski' nin tükenmişlik modeli,
- Cherniss' in tükenmişlik modeli

- Suran ve Sheridan'ın tükenmişlik modeli,
- ScottMeier'in tükenmişlik modeli,
- Perlman veHartman'nın tükenmişlik modeli,
- Suran ve Sheridan'nın tükenmişlik modeli,
- Maslach tükenmişlik modeli,
- Edelwich'in tükenmişlik modelidir.

2.1.4.4.Tükenmişlik ile başa çıkma yolları. Kaçmaz'a (2005) göre bireysel tükenmişliğe çare olması için başvurulabilecek yollardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- Kişi, işe başlamadan önce yapacağı işin risklerini ve işte karşılaşılabileceği zorlukları öğrenmelidir.
- Kişinin kendini tanıması, tükenme ile ilgili emareleri bilmesi, kendi durumuyla ilgili farkına varmasını sağlayacaktır.
- Birey, iş yaşamı dışında kalan alanlarını da geliştirmesi yönünde isteklendirilmelidir. Hobileri olan bireyler, tükenmeye karşı daha güçlüdürler.
- Bireyler zorlandıklarında ve duygularını başkalarıyla paylaşmaları gerektiğinde yardım istemeleri yönünde teşvik edilmelidirler.
- Çalışan bireyler, dinlenme ve tatil imkânlarını kesinlikle kullanmalıdır. Mesela işlerini bitiremediğinden dolayı izin almamak, öğle tatilinde çalışmak yanlış bir davranıştır.
- İş yaşamındaki monotonlaşmış alışkanlıkları bırakmak faydalı olabilir.
- İş bitiminde çeşitli spor etkinlikleri yapılabilir.
- Motivasyonun artırılması için çeşitli teknikler kullanılabilir.
- Ev, sakinleşip dinlenebilmek amacıyla yeniden dekore edilebilir.

Kişinin iş hayatıyla sosyal hayatı arasında sağlıklı bir ilişki geliştirmesi, bunu muhafaza edebilmesi, ailesiyle daha çok birlikte olması, farklı sosyal çevrelerle etkinliklere katılması, çevresindeki insanlarla etkileşim içerisinde olması tükenmişlik sendromundan uzak olmasına sebep olacağından, enerjisini yenileyecek, motivasyonunu

güçlendirecek, iş arkadaşlarıyla ilişkilerini olumlu yönde geliştirecek, karşılaşılan sorunlar büyütmeden çözülecek böylece tükenmişlik sendromundan uzaklaşılacaktır.

Tükenmişlik sendromunu engelleme yolunun biri de, bireyin kendinde, işinde ve idarecilerde yapılacak değişiklik olabilir. Bireyin kendisinde yapacağı değişiklik ,bireyin iletişim becerisini geliştirme, sportif faaliyetlerle ilgilenme,sosyal yaşantısını güçlendirme gibi durumlar oalarak örneklenebilir. İş yeri değişikliğinin bireyin motivasyonunun artmasında önemli bir etken olduğu söylenebilir. İdarecilerde ki değişiklikte ise, çalışanlarla birlikte karar alma, çalışanlara farklı görevler ve yükümlülükler verilmesi tükenmişliği geciktirmede ve engellemede yararlı olacağı düşünülebilir.

Tümkiye'ya (2016) göre de; yönetimin yaptığı baskı, öğretmene olan desteğin olmayışı, ilgisiz öğrenciler, öğrencilerde ki davranış bozuklukları, diğer öğretmenlerin farklı tutumları, okul-aile arasındaki iletişim eksikliği, mesleki anlamda ilerleme kaydedilmemesi ve yoğun ders yükü gibi etkenler strese, bunun sonucunda da öğretmenlerde mesleki tükenmişliğe neden olan etmenler şeklinde sıralanmıştır.

2.1.5. Doyum

Neurgarten ve ark. (1961) doyumunu, bireyin beklentilerinin, gereksinimlerinin istek ve dileklerinin karşılanması ya da yeme içme vb. diğer biyolojik ihtiyaçlarıyla, mesleki başarı, ilgi alaka, sevgi saygı vb. ruhsal ihtiyaçların karşılanması sonucunda varılan tatmin olarak tanımlamışlardır.

2.1.5.1.İş doyumunu; doyumun tarifinden yola çıkarak kişinin yaptığı işe karşı gösterdiği genel tavrıdır.. İş ya da mesleki doyum, bireyin iş ortamında geçirdiği zamanın birey üzerindeki olumlu duygu, etki olarak algılanabilir. Eğer yapılan iş, kişinin ihtiyaçlarını karşılayabilir, hayatını olumlu yönde etkiliyorsa iş ve ya mesleki doyumunun var olduğu söylenebilir kişilerin bu doyuma ulaşması ve yaşayabilmeleri için maddi manevi gereksinimlerinin giderilmesi ve bireyin yaptığı işi becerebiliyor olabilmesi lazımdır. aksi takdirde doyumsuzluk ortaya çıkar.

Davis (1988), benzer bir tanım yaparak iş doyumunu çalışanların yaptıkları işten aldıkları haz ve hoşnut olmama olarak tanımlar. Vural da (2004) bu tanımı öğretmenler için uyarlayarak öğretmenlerin işlerinden duydukları hoşnutluk ya da hoşnutsuzluk olarak tanımlamıştır. Vural'a (2004) göre öğretmenlerin iş doyumunu kaynakları; öğrencileriyle, öğretmen arkadaşlarıyla, yöneticileriyle, düşündüklerini hayata geçirebilmeleriyle, çalışma ortamıyla, maaşlarının durumuyla, öğretmenlerle ilişkiler, üst yöneticilerle ilişkiler, kendi düşüncelerini uygulama fırsatı, tatiller, ekonomik güvence, ücret ödemeleri, çalışma koşulları, takdir görme gibi durumlardan oluşuyor. Bu konuda yapılan araştırmalar göstermiştir ki gün boyu öğrencileriyle birlikte olan öğretmenlerde, eğitim öğretim faaliyetlerinin yanı sıra öğrenci sorunlarıyla da ilgilenmelerinden dolayı, kendilerini geliştirme fırsatını bulamamaları sonucu stres ve gerilim oluşmaktadır. Bunun sonucunda da doyumsuzluk meydana gelmektedir (Akçamete, Kamer ve Sucuoğlu, 2001). Çünkü mesleğin gerektirdiği becerilere sahip olmayan öğretmenler, işlerinden doyum sağlayamamakta ve mesleğe karşı olumsuz tutum sergilemektedirler. Bu durum, eğitim sistemini olumsuz etkilemektedir.

2.1.5.2.Yaşam doyumunu; Bir iş görenin ya da çalışanın, iş hayatını göz önüne alıp bir değerlendirme yaptığında vardığı tatmin duygusu ya da hissettiği olumlu duygusal durum olarak tanımlanır (Demirtaş ve Güneş, 2002). Tuzgöl Dost(2005) ise bireyin kendi kafasında belirlediği yaşam standartlarına göre yaşamının kalitesi hakkındaki değerlendirmesidir. Başka bir tanımda ise yaşam doyumunu, kişinin iş yaşamı, iş yaşamı dışında kalan vakit ve diğer anlardaki durumlarda yaşamına gösterdiği duygusal tepki veya tutum olarak aktarılmıştır tanımlardan anlaşıldığı gibi yaşam doyumunu, kişinin yaşamdan beklentileriyle, bu beklentilerin gerçekleşmesi arasındaki ortaya çıkan neticedir. bütün yaşam doyumları buna dahil edilebilir. Bireyin kendisine belirlediği hedeflere ulaşabilmesi yaşam doyumunun büyük bir parçasını oluşturur.

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurtiçinde Yapılmış İlgili Araştırmalar

Korkmaz, Ö. (2004). Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri adlı araştırmasında, müzik öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini çalıştıkları okul türü, okulun bulunduğu sosyo - ekonomik çevreye ve devlet okulları ile özel okullarda çalışma öğretmenler olarak araştırmış, her iki okulda da görev yapanları tükenmişlik düzeylerinin yüksek olmasına karşın, özel okullarda görev yapan müzik öğretmenlerinin kişisel olarak daha fazla başarı sağladıklarını belirlemiştir. Ayrıca sosyo-ekonomik düzeyi düşük çevrede bulunan okullarda görev yapan müzik öğretmenlerinin duygusal tükenmelerinin ve duyarsızlaşmanın diğer okullarda görev yapan müzik öğretmenlerine oranla daha fazla yaşadıklarını ortaya koymuştur.

Cemaloğlu, N. ve Şahin, D.E. (2007). öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi adlı araştırmasında yaş, medeni durum değişkenlerine göre bir değerlendirme yapılmış, yaşın tükenmişlik düzeyine etki ettiği sonucuna varmışlardır. Evli olmayanların evli olanlara oranla daha fazla duygusal tükenme yaşadıkları sonucunu gören araştırmacılar, kıdem yılı arttıkça duyarsızlaşmanın arttığını, yöneticilerin olumlu ya da olumsuz davranışlarının duygusal tükenmişliği ve duyarsızlaşmayı doğrudan etkilediği sonucuna varmışlardır.

Başol, G. ve Altay, M. (2009). eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi adlı çalışmalarında cinsiyet, medeni durum ve kıdem değişkenine göre tükenmişlik düzeyleri incelenmiş, erkek yöneticilerin kadın yöneticilere oranla tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek çıktığı sonucuna varılmıştır. Yapılan testlerde medeni durum değişkenine göre çeşitli düzeylerde fark bulunsa da kıdem değişkenine göre her iki gurupta anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varmışlardır. Ali Çağlar Güllüce ve Ömer Faruk İşcan'ın mesleki tükenmişlik ve duygusal zeka arasındaki ilişki adlı araştırmalarından ortaya çıkan sonuca göre mesleki tükenmişlik ile duygusal zeka arasında ters yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karahan, Ş. ve Balat, G. U. (2011). özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin öz-yeterlik algılarının ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi çalışmasında cinsiyet, eğitim düzeyleri, çalışmış oldukları alan, kıdem ve okul türü değişkenine göre tükenmişlik düzeylerini ve öz-yeterlik algılarını incelemişler, Özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyetlerine, eğitim düzeylerine, çalışmakta oldukları alana, meslekte çalışma sürelerine ve çalıştıkları kurum türüne göre farklılaştığı, öz-yeterlik algılarının ise anlamlı şekilde farklılaşmadığı, eğitimcilerin öz-yeterlik algıları ile tükenmişliğin alt ölçekleri olan duygusal tükenme ve duyarsızlaşma arasında negatif, kişisel başarı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır.

Gündüz, B. (2005) ilköğretim öğretmenlerinde tükenmişlik adlı çalışmasında göre duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarı alt ölçek puanları dikkate alınarak varılan sonuçta, mezun olunan okul ve sosyal destek kaynağı değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür.

Şahin, F. ve Şahin, D. (2012). engelli bireylerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyinin belirlenmesi adlı çalışmalarında, cinsiyet, yaş, çalışma ortamı, takdir görme değişkenleri dikkate alınarak yapılan değerlendirmede, iş ortamından memnun olma, değer görme ve iş yükünün algılanmasının duygusal tükenme ve duyarsızlaşmayı doğrudan etkilediği, cinsiyetin ve medeni durumun etkisinin olmadığını, yaş ve kıdemin kişisel başarıyı olumsuz etkilediği sonucuna varmışlardır.

Zihinsel engelli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi ve bazı değişkenler adlı çalışmada Girgin, G. ve Baysal, A. (2005) özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik sendromunu, çeşitli değişkenler bakımından incelemişler, ve zihinsel engelli okullarda eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinde değişen ağırlıklarla özellikle duygusal tükenme ve duyarsızlaşma yaşadıkları sonucuna varmışlardır.

Çelikkaleli, Ö. (2011). yetişkin eğitimcisi öğretmenlerin tükenmişlik ve mesleki yetkinliklerinin incelenmesi adlı çalışmasında çeşitli değişkenler bakımından incelemiş, öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin ve mesleki yetkinlik düzeylerinin cinsiyet, öğrenci

sayısı ve mezun olunan okul değişkenlerine göre farklılaşmadığı toplam öğretmen yetkinliği, genel öğretim yetkinliği ve kişisel yetkinlik ile duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarısızlık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, sonucuna ulaşmıştır.

Girgin, G. (2010). Öğretmenlerde tükenmişliğe etki eden faktörlerin araştırılması çalışmasını, cinsiyet, medeni durum, kıdem, görev yaptıkları okul türü, ders yükü, değişkenlerine göre yapmış, elde edilen bulgulardan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamış, diğer değişkenler açısından bakıldığında anlamlı farklar olduğu sonucu elde edilmiştir.

Esmeray, A. ve Erçen, Y. (2009). öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri mersin ilinde karşılaştırmalı bir inceleme adlı araştırmalarında cinsiyet, çalışılan kurum türü ve yaş değişkenine göre mesleki tükenmişlik düzeyleri incelenmiş anlamlı ölçüde farklılaştığını tespit etmiş ayrıca erkeklerin kadınlara göre daha çok tükenmişlik yaşadıklarını ve devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel dershanelerde çalışan öğretmenlere göre kişisel başarı duygularının daha yüksek olduğunu saptamışlardır..

Arslan, G. ve Aslan, G. (2014) zihinsel engelli bireylere eğitim veren öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi adlı çalışmasında Tokat ilinde görev yapan öğretmenlerin çeşitli değişkenlere göre incelemiş elde edilen bulgulardan medeni durum değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığı, buna karşın diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varmıştır.

Otacıoğlu, S.G. (2008). müzik öğretmenlerinde tükenmişlik sendromu ve etkileyen faktörler adlı çalışmasında cinsiyet, çalışılan kurum, takdir görme, kıdem ve ekonomik durum değişkenlerine göre incelemiş, cinsiyet değişkenine göre erkeklerin kadınlara oranla daha çok tükenmişlik yaşadıklarını belirlemiştir. Çalıştıkları kurum ve aldıkları takdir değişkenleri açısından bakıldığında Devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin özel okullarda görev yapan okullara oranla daha az tükenmişlik yaşadıkları ve takdir görmeyen öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin görenlere oranla daha yüksek olduğu sonucunu elde ettiğini belirtmiştir. Kıdem değişkenine bakıldığında beş yıldan daha fazla çalışan

öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin daha az olduğu sonucuna ulaşılmış. Ekonomi değişkenine göre de aldıkları ücreti yeterli bulmayan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Şahin, H ve Dursun, A.(2010). okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları çalışmasında Burdur'da çalışan okul öncesi öğretmenlerin iş doyum düzeylerini yaş, medeni durum, kıdem, aylık gelir ve takdir görme değişkenlerine göre incelemiş, yaş, medeni durum, kıdem ve aylık gelirine göre değişikli olmadığı, öte yandan takdir görme değişkenine göre bakıldığında öğretmenlerin genel iş doyum düzeylerinin, üstlerinden takdir görenler lehinde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır

Akın, U. ve Koçak, R. (2007). öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki adlı araştırmada Tokat ili merkez ilçesinde çalışmakta olan ilköğretim ve ortaöğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerini ve iş doyum düzeyleri arasında ki ilişkiyi incelemiş, ilköğretim ve orta öğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin arasın pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Koruklu, N. Feyzioğlu, B. Özenoğlu, H. ve Kiremit, E, A. (2013). öğretmenlerin iş doyumunu düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi adlı araştırmasında Aydın ili merkez ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin iş doyumunu düzeyleri, yaş, çalıştıkları okul türü ile okulun fiziksel şartlarına, okuldaki meslektaşlarla ilişkilerine, yenilenen ortaöğretim ders programına, üniversiteye geçiş sınav sistemine, hizmet içi eğitimlere katılma düzeylerine ilişkin görüşleri değişkenlerine göre incelemişler elde edilen bulgulardan değişkenlerin arasında anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varmışlardır.

Kumaş, V. ve Deniz, L. (2010). öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin incelenmesi adlı araştırmasında İstanbul ili Zeytinburnu ilçesi sınırları içinde çalışan öğretmenlerin iş doyum düzeylerini cinsiyet ve yaş değişkenine göre incelemiş, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla iş doyumlarının yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Yaş değişkeni

dikkate alındığında yirmi yirmibeş yaş arası öğretmenlerin mesleki doyum düzeylerinin bu yaş gurubu üstündeki öğretmenlere oranla daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Diyarbakır il merkezinde bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin yönetsel kararlara katılım ve iş doyumunu düzeylerini araştıran Demirtaş, Z. ve Alanoğlu, M. (2015). yapmış olduğu öğretmenlerin karara katılımı ve iş doyumunu arasındaki ilişki adlı çalışmada 2012-2013 eğitim öğretim yılında orta, eğitimsel kararlara katılım düzeyleri yüksek bulmuş, iş doyumunu ile eğitimsel kararlara katılım boyutu ve iş doyumunu ile yönetsel kararlara katılım boyutu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki vardır sonucuna ulaşmışlardır.

Büyükgöze, H. ve Özdemir, M. (2017). iş doyumunu ile öğretmen performansı ilişkisinin duygusal olaylar kuramı çerçevesinde incelenmesi adlı araştırmada cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre incelemiş, ilk ve orta dereceli okullarda görev yapmakta olan erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre kıdemli öğretmenlerin de daha az kıdemli öğretmenlere oranla iş doyum düzeylerinin yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Karakaya Ç., H. ve Çoruk, A. (2017) ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul yaşam kalitesi algıları ile iş doyumunu algıları arasındaki ilişkiyi araştırmışlar, elde edilen bulgulardan ilk ve ortaokul öğretmenlerinin iş doyum algıları ile okul yaşam kalitesi algıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğunu tespit etmişlerdir.

1.6. 2.2.2. Yurt Dışında Yapılmış İlgili Araştırmalar

Hamam, L. (2012)., çocukları demografik özelliklerle ilgili olarak tedavi eden sosyal hizmet alanlarında tükenmişlik, çalışma ortamı ve sosyal destek başlıklı çalışmasında, çocuklar ve ergenlerin olduğu sosyal hizmetler kurumlarında çalışan 126 sosyal hizmet uzmanı arasındaki tükenmişlik duygusunu demografik özellikleri (yaş, aile durumu, eğitim ve işteki kıdem), dışsal ve içsel çalışma koşulları ve meslektaşları, doğrudan denetleyiciler ve organizasyon yöneticileri tarafından sağlanan sosyal destek ile ilgili olarak incelemiş; bulgular ortalama olarak, çocuklarla ve ergenlerle doğrudan

ilgilenen bu sosyal hizmet uzmanları arasında orta derecede bir tükenmişlik yoğunluğunu göstermiştir. Tükenmişlik; yaş, kıdem, içsel (psikolojik) çalışma koşulları ve kurum içindeki sosyal destek ile önemli ölçüde negatif olarak ilişkili bulunmuştur.

Sarwar, S. &Abugre, J. (2013). ödüllerin hizmet sektöründe çalışanların iş doyumları üzerindeki etkileri başlıklı çalışmasında Gana'lı bir firma da çalışan 110 işçiye anket uygulamış, bulguların ödülün çalışanlar üzerinde olumlu iş tatmini yaratmasına neden olduğu, çalışanların memnuniyetinin şirkete olan bağlılıklarını artırdığını buna rağmen çok yüksek düzeyde çalışanın ücretlerinden memnun olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma gurubu, veri toplama araç ve teknikleriyle veri analiz hakkında ki bilgilere yer verilmiştir.

YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma, Ege Bölgesinde bulunan illerin il merkezlerinde yer alan özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyumları ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesine yönelik betimsel tarama modelinde bir araştırmadır. Bu amaçla, Ege Bölgesinde bulunan illerin (Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak) il merkezlerinde yer alan özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum ve mesleki tükenmişlik düzeyleri Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen “Maslach Tükenmişlik Envanteri (MBI)” ve Kuzgun, Sevim ve Hamamcı (1999) tarafından geliştirilen “Mesleki Doyum Ölçeği” uygulanarak saptanmıştır. Betimsel yöntemler, ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut var olan durumunu ortaya koymaya yöneliktir (Büyüköztürk,2003). Bu yöntemlerin özelliği mevcut durumu, kendi ortamı içinde ve nasılsa öyle çalışmaktır. Betimsel araştırmada veri toplamak için anket, görüşme, test ve gözlem kullanılır. (<http://www.notoku.com>,2019).

3.2. Çalışma Gurubu

Bu araştırmada çalışma gurubu olarak, Ege Bölgesinde bulunan illerin il merkezlerinde yer alan özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenleri yer almıştır. Çalışma gurubunda 16 kadın. 11 erkek olmak üzere toplam 27 müzik öğretmeni yer almıştır. Bu öğretmenlerin okullara göre dağılımı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3. 1. *Müzik Öğretmenlerinin Okul Türlerine Göre Sayısal Dağılımları*

Okul Türü	Erkek	Kadın	Toplam
Görme Engelliler O.	2	1	3
İşitme Engelliler O.	2		2

Zihinsel Engelliler O	4	9	13
Otistikler Okulu	3	6	9
Toplam	11	16	27

Tablo 3.1. incelendiğinde, müzik öğretmenlerinin iki tanesini erkek, bir tanesi kadın toplam 3 müzik öğretmenin görme engelliler okulunda, iki erkek öğretmenin işitme engelliler okulunda, dört erkek dokuz kadın toplam 13 öğretmenin zihinsel engelliler okulunda ve üç erkek altı kadın öğretmenin de otistikler okulunda görev yaptıkları görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada, veri toplama aracı olarak Müzik Öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ve mesleki doyum düzeylerini belirlemek üzere Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen “Maslach Tükenmişlik Envanteri (MBI)” ve Kuzgun, Sevim ve Hamamcı (1999) tarafından geliştirilen “Mesleki Doyum Ölçeği” kullanılmış, Öğretmenlerin görüşleri;

- () Hiçbir zaman
- () Nadir
- () Bazen
- () Çoğu Zaman
- () Her Zaman Şeklinde ifade etmeleri istenmiştir.

Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin ölçme aracına verdikleri yanıtlar SPSS 22 programına girilmiş, Maslach tükenmişlik ölçeği için Cronbach's Alpha =0.86, Kuzgun, Sevim ve Hamamcı mesleki doyum ölçeği için Cronbach's Alpha =0,874 olarak saptanmış, her iki ölçekte güvenilirlik katsayılarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmanın ikinci alt problemi için öğretmenlerin cinsiyet ve çalıştıkları okul türünün yer aldığı kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, müzik ğretmenlerinin mesleki tükenmişlik ile mesleki doyum düzeyleri, problem ve alt problemlerde ifade edildiği şekliyle, cinsiyet çalıştıkları okul türü ve kıdem değişkenleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın alt problemlerinde sorulan sorulara cevap bulabilmek için örnekleme yer alan öğretmenlerden elde edilen lme sonuçlarının dağılımının normallik varsayımını yerine getirip getirmediğini kontrol etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnova normallik testi uygulanmıştır. Kolmogorov-Smirnova testine ait sonuçlar ilgili alt problemlerde tablolar halinde verilmiştir.

Verilerin analizi için SPSS 22 paket programından yararlanılmış, elde edilen verilerin istatistiksel analizleri de Bulgular ve Yorum bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, verilerin çözümlenmesiyle ulaşılan bulgular ve yorumlar, araştırmanın alt problemlerine uygun sıralamayla verilmiştir.

4.1.Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinde Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Birinci alt problemde sorulan sorulara cevap bulabilmek için örnekleme yer alan öğretmenlerden elde edilen ölçme sonuçlarının dağılımının normallik varsayımını yerine getirip getirmediğini kontrol etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnova normallik testi uygulanmıştır. Kolmogorov-Smirnova testine ait sonuçlar tablo 4.1. de verilmiştir

Tablo 4. 1. *Özel eğitim okullarında okulların da görev yapmakta olan öğretmenlerin Tükenmişlik skorlarının normallik test sonuçları*

	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
Tükenmişlik Toplamı	,122	27	,200*	,935	27	,090

Tablo 4.1 de de anlaşılacağı gibi, Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında, tükenmişlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde manidar bir fark olup olmadığını test etmeden önce dağılımın normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnova normallik testi uygulanarak kontrol edilmiş, K-S=0,20 değeri olarak hesaplanmıştır. Bu K-S=0,20 değeri $P > 0,05$ olduğundan dolayı dağılımın normallik özelliğini sağladığı görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığına (Ege Bölgesi) bağlı özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için, bağımsız örneklemler için t testi uygulanmıştır. Elde edilen istatistikler tablo 4.2’de olduğu gibidir.

Tablo 4. 2.Özel eğitim okullarında okulların da görev yapmakta olan öğretmenlerin Cinsiyet değişkenine göre tükenmişlik düzeylerine ait t testi istatistikleri

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Tükenmişlik Toplamı	Erkek	11	85,2727	11,83293	0,523	0,605
	Kadın	16	87,3125	8,47521		

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi, Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerin Cinsiyet değişkenine göre tükenmişlik düzeylerinde birbirleri arasında anlamlı fark olmamasının yanı sıra, tükenmişlik düzeylerinin Erkeklerde 3,925, kadınlarda 4,01 ve ortalamaları da 3,93 gibi bir rakamla yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

4.2. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinde Görev Yaptıkları Okul Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde görev yaptıkları okul türleri dikkate alındığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Tablo 4. 3.Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre tükenmişlik düzeylerine ait tek yönlü varyans analiz sonucu (ANOVA)

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	160,805	3	53,602	,526	,669
Grup içi	2343,936	23	101,910		
Toplam	2504,741	26			

Tablo 4.3. de ANOVA istatistikleri dikkate alındığında farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin okul türleri bakımından mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında ($F_{((0,05))} = 0,526$; $P:0,669$ olduğundan) anlamlı bir farkın olmadığı

görülmektedir. Bu şuna işaret etmektedir. Farklı türdeki okullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri benzerlik göstermektedir.

Tablo 4. 4.Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre tükenmişlik düzeyleri

	N	Ortalama	Tükenmişlik Düzeyleri
1,00	3	90,3333	4,10
2,00	2	89,5000	4,06
3,00	13	87,3077	3,97
4,00	9	83,3333	3,79
Total	27	86,4815	3,93

Tablo 4.4. de okul türleri; 1-Görme engelliler okulu,2- İşitme engelliler okulu, 3-Zihinsel engelliler okulu, 4-Otistikler okulu olarak rakamlarla kodlanmıştır. İşitme engelliler okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin diğer okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerine oranla 4.10 değerle daha yüksek olduğu, en düşüklerinin ise otistikler okulunda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin olduğu görülmesine rağmen, genel ortalamaya bakıldığında, özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre tükenmişlik düzeylerinin 3,93 gibi yüksek bir değerde olduğu görülmektedir.

4.3. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeylerinde Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinde cinsiyet değişkeni bakımından fark olup olmadığını anlamak için, Ege Bölgesi'ndeki toplam sekiz (Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak) ilin il merkezlerinde yer alan özel eğitim okullarındaki 11'i erkek, 16'sı kadın toplam 27 müzik öğretmenine 20 maddeden oluşan Kuzgun, Sevim ve Hamamcı (1999) tarafından geliştirilen "Mesleki Doyum Ölçeği" Ölçeği uygulanmıştır.

Tablo 4. 5. *Özel eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerin Mesleki Doyum Skorlarının Normallik Test Sonuçları*

	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
Tükenmişlik Toplamı	,166	27	,056	,947	27	,180

Tablo 4.5.'de de anlaşılacağı gibi, Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında, mesleki doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde manidar bir fark olup olmadığını test etmeden önce dağılımın normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanarak kontrol edilmiş, K-S=0,166, Shapiro-Wilk =0,18 olarak hesaplanmıştır. Bu istatistik ile, dağılımın normallik özelliğini sağladığı görülmektedir.

Tablo 4. 6. *Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan Müzik öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mesleki Doyum Düzeylerine Ait t testi istatistikleri*

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Tükenmişlik Toplam	Erkek	11	73,3636	14,30575	-0,243	0,81
	Kadın	16	74,5625	11,32530		

Tablo 4.6. dikkate alındığında Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinden erkek öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri 3,67, kadın öğretmenlerin mesleki doyum düzeyleri 3,73 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç bize, cinsiyet değişkenine göre mesleki doyum düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığını göstermektedir.

Tablo 4. 7. *Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin Cinsiyet değişkenine göre Mesleki Doyum düzeyleri*

	Doyum düzeyi çok düşük	Doyum Düzeyi Düşük	Doyum Düzeyi Orta	Doyum Düzeyi Yüksek	Doyum Düzeyi Çok Yüksek
Erkek				3,67	
Kadın				3,73	
1.	Doyum düzeyi çok düşük	1,00 – 1,80			
2.	Doyum Düzeyi Düşük	1,81- 2,60			
3.	Doyum Düzeyi Orta	2,61 – 3,40			
4.	Doyum Düzeyi Yüksek	3,41 – 4,20			
5.	Doyum Düzeyi Çok Yüksek	4,21 – 5,00			

Tablo 4.7. ten anlaşıldığına göre, cinsiyet değişkenine göre her iki gurubun da ortalama doyum düzeyleri 3.70 olarak belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmemekle birlikte, mesleki doyum düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

4.4. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeylerinde Okul Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinde görev yaptıkları okul türleri dikkate alındığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 8. *Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerin Okul Türü Değişkenine Göre Mesleki Doyum Düzeylerine ait tek yönlü varyans analiz sonucu (ANOVA)*

Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması	F	Sig.
1471,540	3	490,513	4,498	,013
2508,312	23	109,057		
3979,852	26			

Tablo 4.8.'de ANOVA istatistikleri dikkate alındığında farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin okul türleri bakımından mesleki doyum düzeyleri arasında (F:4.498,05;sig:0,013 olduğundan) anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 9. *Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Okul Türü Değişkenlerine Göre Mesleki Doyum Düzeyleri*

	N	Ortalama
1,00	3	85,0000
2,00	2	76,5000
3,00	13	78,0769
4,00	9	64,1111
Toplam	27	

Tablo 4.9.'da ANOVA istatistikleri dikkate alındığında farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin okul türleri bakımından mesleki doyum düzeyleri arasında (F:4.498,05;sig:0,013 olduğundan) anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 10.Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik öğretmenlerin Okul Türü Değişkenine Göre Mesleki Doyum Düzeylerine ait Çoklu Karşılaştırma

(I) ÇALIŞTIĞI OKUL	(J) ÇALIŞTIĞI OKUL	Ortalama Arasındaki Fark (I-J)	Standart Hata	p
1,00	2,00	8,50000	9,53315	,382
	3,00	6,92308	6,68890	,311
	4,00	20,88889	6,96203	,006
2,00	1,00	-8,50000	9,53315	,382
	3,00	-1,57692	7,93206	,844
	4,00	12,38889	8,16370	,143
3,00	1,00	-6,92308	6,68890	,311
	2,00	1,57692	7,93206	,844
	4,00	13,96581	4,52841	,005
4,00	1,00	-20,88889	6,96203	,006
	2,00	-12,38889	8,16370	,143
	3,00	-13,96581	4,52841	,005

Tablo 4.10.'da, önce 1.okul türü ile diğer okul türleri arasında yapılan çoklu karşılaştırma sonucunda 1 ile 4 arasında fark ortalaması (1:85, 4:64) yüksek olması nedeniyle 1 lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. 2.okul türü ile diğer okul türleri arasında yapılan çoklu karşılaştırmada diğer okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. 3.okul türü ile diğer okul türleri arasında yapılan çoklu karşılaştırmada (3:78, 4:64) 3 lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmemektedir. Her okul türü ile yapılan çoklu karşılaştırmalar ortalamalar üzerinden yapılmıştır

4.5. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinde Kıdemleri Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde kıdemleri dikkate alındığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 11. *Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Tükenmişlik Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analiz Sonucu (ANOVA)*

	Kareler Topamı	Serbestlik (df)	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplar arası	365,550	10	36,555	,542	,836
Grup içi	1079,190	16	67,449		
Toplam	1444,741	26			

Yukarıda yer alan 4.11 nolu tablodaki ANOVA istatistikleri dikkate alındığında farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında ($F_{0,05}$; sig:0,836 olduğundan) anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Bu şuna işaret etmektedir, Özel Eğitim Okullarında görev yapan Müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki tükenmişlik düzeyleri benzerlik göstermektedir.

4.6. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeylerinde Kıdemleri Bakımından Farklılıklara İlişkin Bulgular

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinde kıdemleri dikkate alındığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 12. *Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Mesleki Doyum Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analiz Sonucu (ANOVA)*

	Kareler Topamı	Serbestlik Derecesi (df)	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplar arası	408,590	10	40,859	1,177	,372
Grup içi	555,262	16	34,704		
Toplam	963,852	26			

Yukarıda yer alan 4.12.nolu tablodaki ANOVA istatistikleri dikkate alındığında farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki doyum düzeyleri arasında (P 0,372 olduğundan) anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

4.7. Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik ile Mesleki Doyum Düzeyleri arasındaki ilişkiye ilişkin Bulgular

Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik ile Mesleki Doyum Düzeyleri arasındaki ilişki için Pearson Momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Hesaplanan Korelasyon katsayısı -0,366 ve P=0.006 olarak bulunmuştur.

Tablo 4. 13. *Farklı Okul Türlerinde Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyum Düzeyleri ile Tükenmişlik düzeylerine ait Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı*

Korelasyon		Toplam Tükenmişlik	Toplam Doyum
Toplam Tükenmişlik	PearsonCorrelation	1	-,366
	Sig. (2-tailed)		,060
	N	27	27
Toplam Doyum	PearsonCorrelation	-,366	1
	Sig. (2-tailed)	,060	
	N	27	27

Tablo 4.13’de ki bulgulardan, farklı okul türlerinde görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile mesleki doyum düzeyleri arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki söz konusudur. Müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin yüksek olmasına rağmen mesleki doyum düzeyleri yüksek çıkmıştır. Ancak bu ilişki dikkate alınacak kadar bir anlam ifade etmemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerin Cinsiyet değişkenine göre tükenmişlik düzeylerinde, yapılan t testi sonucunda birbirleri arasında anlamlı fark olmadığı görülmüş, bunun yanı sıra, tükenmişlik düzeyleri kadınlarda 4.01, erkeklerde 3.925 değerle yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Benzer bir çalışma olan Özlem Korkmaz'ın (2004) Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri adlı araştırmasında, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmamakla birlikte, kadın müzik öğretmenlerinin erkek müzik öğretmenlerine göre daha çok duyarsızlaşma yaşadıkları sonucuna varmıştır.

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinde görev yaptıkları okul türleri dikkate alındığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi kullanılmış, farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin okul türleri bakımından mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında ($F_{((0,05))} = 0,526$; $P:0,669$ olduğundan) anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Farklı türdeki okullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri benzerlik göstermektedir.

Korkmaz (2004), Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri adlı araştırmasında, görev yaptıkları okul türleri dikkate alındığında, devlet okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinde, özel okullarda görev yapan müzik öğretmenlerine göre daha fazla duygusal tükenme ve duyarsızlaşma yaşandığı, özel okullarda görev yapan müzik

öğretmenlerinde ise devlet okullarında görev yapan müzik öğretmenlerine göre daha fazla kişisel başarı görüldüğü sonucuna varmıştır.

5.3. Üçüncü Alt probleme İlişkin Sonuçlar

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre her iki gurubun da ortalama doyum düzeyleri 3.70 olarak belirlenmiştir. Mesleki doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak 0,05 düzeyinde manidar bir fark olup olmadığını test etmeden önce dağılımın normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanarak kontrol edilmiş, $K-S=0,166$, Shapiro-Wilk $=0,18$ olarak hesaplanmıştır. Bu istatistik ile, dağılımın normallik özelliğini sağladığı görülmüştür. Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmemekle birlikte, mesleki doyum düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Büyükgöze ve Özdemir(2017) İş Doyumu ile Öğretmen Performansı İlişkisinin Duygusal Olaylar Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi başlıklı araştırmalarında, ilk ve orta dereceli okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin görüşüne başvurarak erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre iş doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu, öğretmenlerin iş doyum ve iş performansı düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

5.4. Dördüncü Alt probleme İlişkin Sonuçlar

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinde görev yaptıkları okul türleri dikkate alındığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmış, Anova istatistikleri dikkate alındığında farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin okul türleri bakımından mesleki doyum düzeyleri arasında ($F:4.498,05$;sig:0,013 olduğundan) anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür.

Daha sonra, 1.okul türü ile diğer okul türleri arasında yapılan çoklu karşılaştırma sonucunda 1 ile 4 arasında fark ortalaması (1:85, 4:64) yüksek olması nedeniyle 1 lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 2.okul türü ile diğer okul türleri arasında yapılan çoklu karşılaştırmada diğer okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. 3.okul türü ile diğer okul türleri arasında yapılan çoklu karşılaştırmada (3:78, 4:64) 3 lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmemiştir. Bu sonuca göre, görme engelli okullarda görev yapan Müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinin diğer özel eğitim okullarında görev yapan Müzik öğretmenlerine göre yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

5.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Yapılan Anova istatistikleri dikkate alındığında farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında ($F_{0,05}; sig: 0,836$ olduğundan) anlamlı bir farkın olmadığı anlaşılmış, Özel Eğitim Okullarında görev yapan Müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki tükenmişlik düzeylerinin benzerlik gösterdiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Korkmaz (2004), Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri adlı araştırmasında, müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

5.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Özel eğitim okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mesleki doyum düzeylerinde kıdemleri dikkate alındığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığını test etmek yapılan varyans analizi (Anova) sonucu farklı türdeki okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımından mesleki doyum düzeyleri arasında ($P, 372$ olduğundan) anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Büyükgöze ve Özdemir (2017) İş Doyumu ile Öğretmen Performansı İlişkisinin Duygusal Olaylar Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi başlıklı araştırmalarında, ilk ve orta dereceli okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin kıdem değişkeni dikkate alındığında, kıdemli öğretmenlerin daha az kıdemli öğretmenlere göre iş doyumu düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

5.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Özel Eğitim Okullarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik ile Mesleki Doyum Düzeyleri arasındaki ilişki için Pearson Momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Hesaplanan Korelasyon katsayısı $-0,366$ ve $P=0.006$ olarak bulunmuştur. Bulgulardan, farklı okul türlerinde görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile mesleki doyum düzeyleri arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki söz konusudur. Müzik öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin yüksek olmasına rağmen mesleki doyum düzeyleri yüksek çıkmıştır. Ancak bu ilişki dikkate alınacak kadar bir anlam ifade etmemektedir.

Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenleri tükenmişlik düzeyinin yüksek oluşu çalışma koşulları, çalışma ortamları ve çevresel faktörlere bağlı olabileceği düşünülmektedir. Zaman zaman hizmet içi eğitimlere tabi tutularak yapılacak eğitim faaliyetleri ve rehberlik hizmetleriyle tükenmişlik düzeylerinin yüksekliğinin düşürülebileceği düşünülmektedir. Hizmet içi eğitimle birbirleriyle etkileşim içerisinde olacak olan özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenleri birbirleriyle deneyimlerini paylaşarak tükenmişlik düzeylerini minimuma indirme bağlamında birbirlerine psikolojik açıdan yardımcı olabilecekleri düşünülmektedir.

Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin çalıştıkları okulların farklı olması, okuldaki öğrenci profilinin değişkenlik göstermesi, fiziki koşulların yetersizliği tükenmişlik düzeylerinin yüksek olmasına neden olmuş olabilir. Fiziki şartların düzeltilmesi daha rahat ve huzurlu bir ortamın sağlanması tükenmişlik düzeylerinin

düşmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özel eğitim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerinin kıdemleri bakımında benzer özellik göstermelerinin nedenlerinin yukarıda sözünü ettiğimiz çalışma ortamı ve fiziki koşullara bağlı olabileceği düşünülmektedir.

Ülkemizde yalnızca özel eğitim öğretmenliği bölümlerinde özel eğitime öğretmen yetiştirilmektedir. Ancak müzik, resim vb. branşlardaki öğretmenler de özel eğitim bölümlerine atanabilmektedir. Üniversitelerin müzik öğretmenliği bölümlerindeki ders programlarına bakıldığında özel eğitim dersinin bazılarında olduğu bazılarında ise olmadığı görülmektedir. Özel eğitim dersi olan müzik bölümlerinde ise ders içeriğine baktığımızda alanla ilişkilendirilmediği, yalnızca genel tanımlamalardan ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği bölümlerinden mezun olan öğretmenler adayları normal eğitim gören okulların sistemine göre mesleği ile ilgili olarak tam donanımlı bir şekilde mezun olmaktadır ama özel eğitim okullarına da atanmaktadırlar, dolayısıyla atandığı özel eğitim okulunun gereklerini bu konuda eğitim almadığı için deneme-yanılma yoluyla ya da hizmet içi eğitim yoluyla tamamlamaya çalışmaktadır ve bu alışma ve öğretmeyi öğrenme sürecinde mesleki tükenmişlik yaşayabilmektedir. Örneğin görme engellilere eğitim veren bir okula atanan bir müzik öğretmeni Braille yazı sistemini kullanamadığı için öğrencilere dersinin aktarabilmekte zorlanabilmektedir. Bütün bunlardan dolayı bu konuda şu öneriler getirilebilir:

Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler arasında işbirliği yapıp branşlara göre özel eğitim öğretmenleri yetiştirilmesinin uygun olacağı, müzik öğretmenliği bölümlerinde tek tip müzik öğretmeni yetiştirilmesi yerine anabilim dallarına ayrılarak, özel müzik öğretmenliği bölümleri, ilköğretim okulları müzik öğretmenliği bölümleri, güzel sanatlar liseleri müzik öğretmenliği, vb. bölümlerinin açılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 24-33. Alabay, E.
- Akçamete G, Kaner S, Sucuoğlu B (2001) "Öğretmenlerde Tükenmişlik İş Doyumu ve Kişilik", *Nobel Yayın Dağıtım*, Yayın No 324, 1 Basım, Ankara, 2
- Akın, U. ve Koçak, R. (2007). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51(51), 353-370.
- Arı, G.S. ve Bal, E.Ç. (2008). Tükenmişlik kavramı: Birey ve örgütler açısından önemi yönetim ve ekonomi. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. 15(1)* Manisa, 131-148
- Arslan, G. ve Aslan, G. (2014). Zihin engelli bireylere eğitim veren öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Tokat ili örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 49-66. <http://ebad-jesr.com/>
- Ataman, A. (Ed.). (2009). Özel Gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş. (7.Baskı) Ankara: Gündüz.
- Bakotic, B. (2016) Relationshipbetweenjobsatisfactionandorganisationalperformance. *JournalEconomicResearch*, 29(1),118-130.
- Başol, G. ve Altay, M. (2009). Eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(58), 191-216.
- Baysal, A. (1995). Lise ve dengi okul öğretmenlerinde meslekte tükenmişlik etki eden faktörler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Beck, C.L., Gargiulo, R.M.(1983). Burnout in teachers of retarded and non-retarded children. *Journal of Educational Research*;V:76(3) (169-173)
- Büyüköze, H. ve Özdemir, M. (2017). İş doyumunu ile öğretmen performansı ilişkisinin duygusal olaylar kuramı çerçevesinde incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18, 311-325.

- Cemaloğlu, N. ve Şahin, D.E. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.
- Çelikkaleli, Ö. (2011). Yetişkin eğitimcisi öğretmenlerin tükenmişlik ve mesleki yetkinliklerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 38-53.
- Çiftçi, H.D. (2015). Özel eğitim merkezlerinde çalışan öğretmenlerin mesleki yetkinlik ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 1, 221-241. akdeniz.edu.tr.
- Çokluk, O. (2001). Engelliler okullarında görev yapan yöneticilerde ve öğretmenlerde tükenmişlik. *Özel Eğitim Dergisi* 3(1) 35-47.
- Davis, A. ability and Learning (1988). *Journal of Philosophy of Education*/Volume22, Issue 1
- DEMİRTAŞ, Hasan., Hasan GÜNEŞ. Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü. Ankara: Anı Yayıncılık, 2002.
- Demirtaş, Z. ve Alanoğlu, M. (2015). Öğretmenlerin karara katılımı ve iş doyumunu arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 16(2), 83-100.
- Diri, M.S. (2015). *Ortaokul öğretmenlerinin iş doyumlarının mesleki tükenmişlik düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Ekinci, F. (2010). Rehabilitasyon.
http://www.kocaelisondakika.com/yazardetay.php?article_id=392
- Erden, M. (2011). *Eğitim bilimlerine giriş*. (6. Baskı) Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ertürk, E. ve Keçecioğlu, T. (2012). Çalışanların iş doyumları ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiler: Öğretmenler üzerine örnek bir uygulama. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 12(1), 41-54.
- Ertürk, S.(1984). Eğitimde 'Program' Geliştirme. Beşinci baskı, Ankara: Yelkentepe Yayınları.

- Esmeray, A. ve Erçen, Y. (2009). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri mersin ilinde karşılaştırmalı bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, academia. edu.
- Filiz, Z. (2014). Öğretmenlerin iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 157-172.
- Freudenberger, H. (1974) Staff Burnout. *Journal of Social Issues*, 30, 159-165.
- Frick,A.(1999). (99 2nd internationalconference on newtrends in educationandtheirimplications, 27-29. www.iconte.org
- Girgin, G. (2010). Öğretmenlerde tükenmişliğe etki eden faktörlerin araştırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 31-48.
- Girgin, G. ve Baysal, A. (2005). Zihinsel engelli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 1-10.
- Güllüce, A.Ç. ve İşcan, Ö.F. (2010). Mesleki tükenmişlik ve duygusal zekâ arasındaki ilişki. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 7-29.
- Gündüz, B. Çapri, B. ve Gökçakan, Z. (2013). Mesleki tükenmişlik, işle bütünleşme ve iş doyumunu arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 29–49. <http://ebad-jesr.com/>
- Gündüz, B. (2005) İlköğretim öğretmenlerinde tükenmişlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1). 152-166.
- Hamam, L. (2012). Burnout in socialworkerstreatingchildren as relatedtodemographiccharacteristics. *Work Environment andSocialSupport, SocialWorkResearch*, 36(2), 113–125.
- Kaçmaz, N. (2005), “Tükenmişlik (Burnout) Sendromu” *İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, Cilt.68, sayı:1,29-32.
- Karahan, Ş. ve Balat, G. U. (2011). Özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin öz-yeterlik algılarının ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 1-14.

- Karakaya Ç., H. ve Çoruk, A. (2017). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul yaşam kalitesi algıları ile iş doyumu algıları arasındaki ilişki. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31,750-761.
- Korkmaz, Ö. (2004). Müzik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20, 125-148.
- Koruklu, N. Feyzioğlu, B. Özenoğlu, H. ve Kiremit, E, A. (2013). Öğretmenlerin iş doyumu düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 119-137.
- Kumaş, V. ve Deniz, L. (2010). Öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 32, 123-139.
- Maslach, C. and Jackson S. E. (1981). "The Measurement of Experienced Burnout". *Journal of Occupational Behavior*. 2, 99-113.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği (18.01.2000). 23937 no'lu Resmi Gazete (www.mevzuat.meb.gov.tr. 2005)
- Morgül, M. (2006). *İlk çocuklukta müzik nasıl öğretilir*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Nacakcı, Z. ve Dalkıran, E.(2016). Zihin engelli özel eğitim okullarındaki müzik dersi uygulamalarına yönelik öğretmen görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 344-356.
- Neugarten, B.L.; Havighurst, R.J.; Tobin, S.S. The Measurement of Life Satisfaction. *Journal of Gerontology*, 1961, Vol. 16, 134 -143
- Otacıoğlu, S.G. (2008). Müzik öğretmenlerinde tükenmişlik sendromu ve etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 103-116.
- Özben, Ş., & Argun, Y. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin umutsuzluk ve tükenmişlik düzeyleri üzerine bir araştırma. *Ege Eğitim Dergisi*, 3(1), 37.
- Özipek, A. (2006). Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerde Mesleki Tükenmişlik Düzeyi Ve Nedenleri, *Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Edirne.

- Parvin, M.M. (2011). Faktors affecting employee jobsatisfaction of pharmaceutical sector. *Australian Journal of Business and Management Research*, 1(9), 113-123.
- Sarı, H. (2000). “An analysis of the policies and provision for children with special educational needs in England and Turkey”, Oxford Brooks University, 24
- Sarıçiftçi, A. Ö. (2014). Koro dersi motivasyon ölçeği geliştirilmesi ve öğrencilerin motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi. *Yayımlanmamış doktora tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.*
- Sarwar, S. & Abugre, J. (2013). The influence of rewards and jobsatisfaction on employees in the service. *Industry The Business & Management Review*, 3(2), 22.
- Seferoğlu, S.S. Yıldız, H. ve Yücel, Ü.A. (2008). Müzik öğretmenlerinde tükenmişlik sendromu ve etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 103-116.
- Sevimli, F. ve İşcan, Ö. F. (2005). Bireysel ve iş ortamına ait etkenler açısından iş doyumunu. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 5(1), 55-64.
- Şahin, F. ve Şahin, D. (2012). Engelli bireylerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyinin belirlenmesi. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi* 1(2), 275-29.
- Şahin, H ve Dursun, A. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları: Burdur örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 160-179.
- Talışık, E. (2016). Müzik öğretmenlerinin mesleki genel yeterlik algıları ile doyum ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki bağıntının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1(37), 1-14.
- Talışık, E. (2016). Müzik öğretmenlerinin mesleki genel yeterlik algıları ile doyum ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki bağıntının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 1-14. ISSN:1302-8944.
- Taşdan, M. ve Tiryaki, E. (2008). Özel ve devlet ilköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumları düzeylerinin karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(147), 54-70.

- Tufan E., Güdek E. (2008). Piyano Dersi Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi (*Yüksek lisans tezi*). Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28 (1)
- Tuğrul, B ve Çelik, E. (2002). Normal çocuklarla çalışam anaokulu öğretmenlerinde tükenmişlik *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Yıl:2002(2) Sayı:12
- Tuzgöl Dost, M. (2006). Subjective well-being among university students. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 188-197.
- Tümkaya, S. (2016). Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ve kullandıkları başa çıkma davranışları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 26-36.
- Uçan, A. (1994). İnsan ve Müzik-İnsan ve Sanat Eğitimi. (*Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları*, 1994), s. 67.
- Vural, B. (2004). Yetkin- İdeal-Vizyoner Öğretmen, *Hayat Yayınları*. İstanbul.
- West, C.P. & Dyrbye, L.N. (2018). Shanafelt, *Journal Of Internal Medicine* June, 283(6), 516-529.

EKLER

1.7. Ek 1. Anket Formu

Sayın Hocam;

Aşağıdaki anket formları; Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalında “Özel Eğitim Okullarında Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyumlarının ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Bu araştırmada Ege Bölgesi'nde bulunan sekiz il merkezinde yer alan Özel Eğitim Okullarında Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Mesleki Doyumlarının ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi amaçlanmaktadır.

Elde edilecek veriler sadece bu çalışmada kullanılacak olup; her türlü kişisel bilgi gizli tutulacaktır.

Desteğiniz için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Araştırmacı

Sevil Sarıçiftçi

KİŞİSEL BİLGİLER

1-Cinsiyet: Bay () - Bayan ()

2-Yaş:

3- Çalıştığı Özel Eğitim Okulu:

() Görme Engelli () İşitme Engelli () Zihinsel Engelli () Otistikler Okulu

() Diğer. Lütfen Belirtiniz:

4- Çalıştığınız Okulda Kaç yıldır Çalışıyorsunuz :

1.8. Ek 2. Maslach Tükenmişlik Ölçeği

Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Lütfen her bir cümleyi dikkatle okuyarak hangi sıklıkta hissettiğinizi size uyan seçeneğe işaret koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
	Hiçbir zaman	Çok nadir	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1. İşimden soğuduğumu hissediyorum.					
2. İş dönüşü kendimi ruhen tükenmiş hissediyorum.					
3. Sabah kalktığımda bir gün daha bu işi kaldıramayacağımı hissediyorum.					
4. İşim gereği karşılaştığım insanların ne hissettiğini hemen anlarım.					
5. İşim gereği bazı kimselere sanki kişilikten yoksun bir objeymiş gibi davrandığımı hissediyorum.					
6. Bütün gün insanlarla uğraşmak benim için gerçekten çok yıpratıcı.					
7. İşim gereği karşılaştığım insanların sorunlarına en uygun çözüm yolları bulurum.					
8. Yaptığım işten tükendiğimi hissediyorum.					
9. Yaptığım iş sayesinde insanların yaşamına katkıda bulunduğuma inanıyorum.					
10. Bu işte çalışmaya başladığımdan beri insanlara karşı sertleştim.					
11. Bu işin beni giderek katılaştırmasından korkuyorum.					
12. Kendimi çok enerjik hissediyorum.					
13. İşimin beni kısıtladığını hissediyorum.					
14. İşimde çok fazla çalıştığımı hissediyorum.					
15. İşim gereği karşılaştığım insanlara ne olduğu umrumda değil.					
16. Doğrudan doğruya insanlar ile çalışmak bende çok fazla stres yaratıyor					
17. İşim gereği karşılaştığım insanlar ile aramda rahat bir hava yaratırım.					
18. İnsanlarla yakın bir çalışmadan sonra kendimi canlanmış hissederim.					
19. Bu işte çok kayda değer başarı elde ettim.					
20. Yolun sonuna geldiğimi hissediyorum.					
21. İşimde duygusal sorunları bir hayli soğukkanlılıkla hallederim.					
22. İşim gereği karşılaştığım insanların bazı problemlerini sanki ben yaratmışım gibi davrandıklarını hissediyorum.					

1.9. EK 3. Mesleki Doyum Ölçeği

Aşağıda işinize ilişkin bazı sorular bulunmaktadır. Lütfen seçeneklerden size uygun olanı X ile işaretleyerek belirtin.	1	2	3	4	5
	Hiçbir zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık Sık	Her zaman
1. Bir kez daha dünyaya gelseniz aynı mesleğe girmek ister misiniz?					
2. Yaptığınız işi önemli ve anlamlı buluyor musunuz?					
3. Mesleğinizi başkalarına önerir misiniz?					
4. Keşke başka bir iş yapan insan olsam dediğiniz olur mu?					
5. Mesleğinizin gelişmenize olanak verdiğini düşünüyor musunuz?					
6. İşyerinize hevesle gelir misiniz?					
7. İşiniz ile ilgili yeni bir şey öğrenmeye çalışır mısınız?					
8. İşyerinizde aldığınız eğitime uygun bir iş yapıyor musunuz?					
9. İşgünü sonunda kendinizi mutsuz ve bıkkın hissedersiniz mi?					
10. Fırsatını bulduğunuz an başka bir işe geçmeyi düşünür müsünüz?					
11. Erken emekli olup bir köşeye çekilmeyi düşünür müsünüz?					
12. Meslektaşlarınızla karşılaştığınızda onların işlerini nasıl yaptıklarını sorar mısınız?					
13. Mesleki bilginizi arttırmak için seminerlere, kongrelere katılır mısınız?					
14. İşyerinde bazı engeller çalışma isteğinizi engeller mi?					
15. İşinizin yeteneklerinize uygun olduğunu düşünüyor musunuz?					
16. Mesleğinizle ilgili yayınları izler misiniz?					
17. Mesleğinizi yürütürken karşılaştığınız engellerle mücadele ediyor musunuz?					
18. İşinizin ilgilerinize uygun olduğunu düşünüyor musunuz?					
19. Mesleğinizi değiştirmeyi düşündüğünüz anlar olur mu?					
20. Meslek bilginizi arttırmaya yönelik girişimlerde bulunuyor musunuz?					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Sevil
Soyadı	SARIÇİFTÇİ
Doğum Yeri ve Tarihi	Söke/ 18.12.1978
Uyruğu	T.C.
İletişim Adresi ve Mail Adresi	Hakkı Dereköylü Güzel Sanatlar Lisesi/ s.sariciftci@gmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Sarayköy Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Ortaöğretim	Sarayköy Kız Meslek Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi- Müzik Eğitimi A.B.D.
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	İngilizce
Sınav Adı	ÜDS
Mesleki deneyim	
Yıl	
2001-2007	Denizli Namık Kemal İlköğretim Okulu
2007-.	Hakkı Dereköylü Güzel Sanatlar Lisesi